

Pleje af historiske vejsten

- bidrag til en vejledning

Viggo Launbjerg. Medlem af DVSs milestensgruppe
ag.vlaunbjerg@gmail.com

Figur 3. Romansk stenkors lidt nord for Bækmarksbro på rute 28, Vemb-Lemvig. I selve byen står der også et romansk stenkors. Foto: VL

Figur 2. Marmormilestenen på Kongevejen godt et år senere efter restaurering og hævning samt med nyplantet tjørnehæk omkring stenen. Foto: VL

Figur 1. Marmormilestenen på Kongevejen i Helsingør (5½ MIIL fra København) som den så ud, da deltagerne i seminaret i april 2010 besigtigede den. Foto: VL

Sådan lyder titlen på et hæfte, som Dansk Vejhistorisk Selskab i slutningen af oktober sendte ud til samtlige kommuner og alle lokale museer.

I hæftets første afsnit er beskrevet baggrunden for at udsende hæftet. Her står bl.a.: "I 2006 nedsatte Dansk Vejhistorisk Selskab en såkaldt "milestengruppe" med det formål at få gennemført en nyregistrering af Danmarks milesten og andre historiske sten langs vejene. Gruppen fik som formand tidl. museumsinspektør Kirsten-Elizabeth Høgsbro og havde i alt 5 medlemmer.

Udgangspunktet var den registrering af milesten, som arkitekten Ejvind Draiby gennemførte 1930-60, men som først blev trykt og udgivet i 1990 af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, med titlen "Gamle danske milepæle". Draibys manuskript blev før udgivelsen i 1990 nøje gennemgået og redigeret af daværende museumsinspektør Kirsten-Elizabeth Høgsbro, herunder blev manuskriptets oplysninger kontrolleret, bl.a. om de i manuskriptet nævnte milesten fortsat fandtes (eller var gået til), om deres lokalisering, deres tilstand osv.

Målet med milestensgruppens nyregi-

strering var bl.a. at få udarbejdet en ajourført efterfølger til "Gamle danske milepæle" i form af en slags guide til historiske vejsten både i bogform og som aktiv hjemmeside hos Danmarks Vej- og Bromuseum, hvor interesserede kunne finde oplysninger om disse sten i de enkelte dele af landet.

Nyregistreringen bestod i en stedfæstelse, fotografering, opmåling og beskrivelse af den enkelte sten. Det viste sig først og fremmest, at langt størstedelen af stenene var forsømte og trængte til en endog meget kærlig hånd – og dette gjaldt både stenene og deres omgivelser.

Figur 4. Vildtbanestenen ved Smedebæk Mølle på rute 185, Ejstrupholm-Ikast. Stenen har været med til at afgrænse Fr. 5.'s jagtterræn i Skanderborg amt. Foto: VL

Denne kendsgerning førte til, at milestengruppens sigte med nyregistreringen fik flere aspekter end blot at få stablet en ny guide på benene – man måtte også medvirke til en bedre pleje af disse fortidsminder langs vore veje.

Det første skridt var at arrangere et seminar om "Milesten langs vore veje" i samarbejde med VEJ-EU (Vejsektorens efteruddannelse) og Helsingør kommune. Seminaret blev afholdt i Helsingør i april 2010 med deltagere først og fremmest fra kommuner og museer.

Den afsluttende diskussion på dette seminar resulterede i et stort ønske om, at der blev lavet en "kogebog" om historiske vejsten som en slags vejledning i pleje og vedligeholdelse af disse sten, fredede som ikke fredede, til brug for de vejbestyrelser, der har ansvaret for stenene. Det er først og fremmest landets kommuner, men også Vejdirektoratet, der er vejbestyrelse for statsvejene.

Milestengruppen har efterfølgende indledt en "samtale" med Kulturstyrelsen, som har erklæret sig villig til at deltage i udarbejdelsen af omtalte "kogebog". Resultatet heraf indgår som et afsnit i denne pjece.

Rudersdal kommune udarbejdede i 2009-10 en oversigt over kommunens vejsten og er derefter indgået i samarbejdet med henblik på at få udarbejdet og godkendt en plan for pleje og vedligeholdelse af kommunens fredede og ikke fredede vejsten, hvilket lykkedes i sommeren 2012. Dette arbejde er også beskrevet i et afsnit i hæftet.

Udover milesten er der andre historiske vejsten, som er fredede. Her er vist to typer, som er knap så kendte af trafikanter på landets veje.

I hæftets første afsnit står der endvidere følgende: "Det er milestengruppens håb, at "kogebogen" kan inspirere og hjælpe landets vejbestyrelser til at udføre en registrering af deres historiske vejsten og derefter udarbejde en drifts- og vedligeholdelsesplan for disse lokale kulturminde, som for størstedelens vedkommende trænger kraftigt til en kærlig hånd. Dette arbejde kan endvidere være med til at formidle det lokale kendskab til fortidens offentlige design ved at lade det indgå i undervisnings- og fritids-gøremål, i udarbejdelse af lokalt kort- og turmateriale samt i turistmateriale. Det er endvidere gruppens håb, at vejbestyrelserne vil udnytte de stadig voksende muligheder med at få arbejdskraft til dette pleje- og bevaringsarbejde gennem de forskellige aktiveringstiltag og de nyttejob, som kommunerne skal stille til rådighed, så der hurtigt kan komme gang i denne tiltrængte pleje af lokale fortidsminder."

I mange kommuner diskuteres for tiden, hvordan man kan finde meningsfyldt arbejde til unge i aktivering og ældre medborgere i nyttejob, seniorjob mm. uden at tage arbejde fra overenskomstansatte i det offentlige.

En opgave som denne vil være uhyre velegnet beskæftigelse for mange i disse grupper.

Dansk Vejhistorisk Selskab håber med dette hæfte at kunne bidrage og inspirere til at løse to presserende opgaver samtidigt.

Figur 5. 6½ milesten på rute 8 lidt nord for Fåborg, som den så ud i 2007.

Figur 6. Der skal passes godt på de fredede fortidsminder, men er dette den bedste løsning? - Næppe! Foto: S. Jervelund